

Háda Béla

Idegek párharca

2021. február 1-jén kora reggel lezárult egy korszak a délkelet-ázsiai Mianmar politikatörténetében. Tíz évvel azt követően, hogy az országot addig uraló katonai junta átadta a hatalmat egy részben civilesített kormánynak, a fegyveres erők (a Tatmadaw) mai vezetői úgy ítélték meg, hogy az eddig is igencsak lassú és megkérdőjelezhető demokratizáció többé nem felel meg az érdekeiknek – legalábbis az adott felállás mellett nem. Az elhatározás vége újabb katonai hatalomátvétel és az Aung Szán Szú Csí vezette civil kormány, valamint a 2020. novemberi választásokon győztes Nemzeti Liga a Demokráciáért párt vezetőinek őrizetbe vétele lett. Min Aung Hlaing tábornagy – vezérkari főnök – nem bajlódott sokáig a történet jogi megalapozásával. Álláspontja szerint a novemberi választásokat csalások kísérték, amelyek kivizsgálását a kormány megtagadta, így az új parlament és kabinet megalakításának tervét erőszakos hatalomátvételi kísérletnek minősíti. Ennek megakadályozása végett átveszi a hatalmat. Másnap megalakult az újabb katonai junta, és látszólag minden visszatért a 2011 előtti kerékvágásba. Néhány nap múlva kiderült azonban, hogy mégsem. Jóllehet a katonák a közhangulat csitítására egyéves átmeneti időszakról és a választások majdani újra megrendezéséről beszéltek, a lakosság minden korábbit meghaladó aktivitást mutatott a kialakuló diktatúrával szemben. Jelen sorok szerzője február legelején még alig látott esélyt a polgári kormányzás közeljövőbeli restaurációjára. A kibontakozó polgári engedetlenségi mozgalom azonban eleddig sikeresen akadályozta az új hatalom konszolidációját, mozgósítási képességei pedig felülmúlták a várakozásokat. Persze mondhatjuk, hogy a legutóbbi katonai hatalomátvétel idején (1988) még nem állt rendelkezésre a mobiltelefon- és internethálózat, és ez nyilván valóban fontos különbség. Ám azt is lehet tapasztalni, hogy az egyes szakmai csoportok sokkal határozottabb önszervezésre képesek, mint korábban, és a lakosság egy része láthatóan megkedvelte a mégoly korlátozott beleszólását az országos politika alakításába. Ilyen feltételek mellett a duzzadó ellenállási mozgalom egyre erőteljesebb katonai represszióval néz szembe. Április elejére 5-600 fő körülire becsülték a civil áldozatok számát. Közben a koronavírus-járvány ellenőrzése teljesen kicsúszott a hatóságok kezéből. Az egészségügyi intézmények jó része nem működik, az adatszolgáltatás lényegében leállt. Hasonlóan súlyos problémák keletkeztek a gazdaságban és az állami szféra működésében is. Egyes források szerint a mintegy egymillió mianmari állami alkalmazott 70%-a szimpatizál az engedetlenségi mozgalommal. A jelen helyzetben mindkét fél a másik kifárasztására játszik. A civilek a békés ellenállás kereteit többé-kevésbé megőrizve igyekeznek megakadályozni, hogy a katonák működő országot tudhassanak magukénak, a Tatmadaw pedig egyszerre próbálja erőszakkal elrettenteni a megmozdulások résztvevőit és ellentámadásra provokálni az elszántabbakat, hogy lejárássa mozgalmukat. Valódi idegek harca zajlik tehát, ahol a katonák pozíciói elvben jobbak, ám az elmúlt hónapok megmutatták: Mianmarban már nem működhetnek úgy a dolgok, mint az 1990-es évek folyamán.